

Yttrande

Utfärdat 181025

Kontaktperson

Pia Emanuelsson

Telefon: 031-24 03 31

E-post: pia.emmanuelsson@funktionsrattgbg.se

Yttrande över remiss gällande Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället

Tillstyrker under förutsättning att föreslagna ändringar genomförs

Funktionsrätt Göteborg tillstyrker förslaget till Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag under förutsättning att föreslagna ändringar genomförs.

Inledande kommentarer

Civilsamhället som röstbärare och demokratisk motmakt

Förslaget till riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället har en otillräcklig beskrivning av vad civilsamhället är och vilken dess roll är. Civilsamhällets roll som röstbärare och som en viktig aktör för att främja demokratin berörs alldeles för lite i förslaget. Detta behöver utvecklas betydligt.

Departementspromemorian om långsiktigt stöd till det civila samhället, Ds 2018:13, inleds på följande sätt:

Det civila samhällets organisationer har en central roll i demokratin. Av organisationernas tre roller - röstbärare, servicegivare till medlemmar eller utomstående och som utförare av tjänster - är det främst rollen som röstbärare som ger civilsamhället dess viktiga roll i demokratin.

Att som i förslaget till riktlinje endast benämna civilsamhällets funktion till att omfatta "socialt och kulturellt arbete samt att skapa en rik, aktiv och meningsfull fritid" är att kraftigt förminska betydelsen av civilsamhällets roll i samhället.

I forskningsprojektet KAIROS (Kunskap om och arbetssätt i rättvisa och socialt hållbara städer)¹ som Göteborgs Stad deltog i, tog man fram ett antal Nödvändiga Synvänder för en rättvis och socialt hållbar utveckling. I *Synvända 5, Från ett arbete för medborgarna, till ett arbete av och med medborgarna – Om behovet av civilsamhällets hela bredd i deltagandet* finns följande slutsats:

Värna civilsamhällets oberoende roll

Det finns en inneboende spänning i att vara beroende av bidrag för sin verksamhet och samtidigt behålla en oberoende och kritisk ställning. Risken är stor att föreningar, så snart de knyts till bidragsgivande förvaltningar och

¹ <https://www.mistraurbanfutures.org/sv/projekt/kairos>

myndigheter förlorar den oberoende funktionen som röstbärare åt resurssvaga grupper, i synnerhet om medvetenheten om civilsamhällets historiska uppdrag som demokratisk motmakt till stat och marknad har "glömts bort" i stadens förvaltningar. Detta är något som både civilsamhällets organisationer och staden behöver vara uppmärksamma på och aktivt arbeta för att motverka. När en grupp eller förening för fram krav, protesterar eller kritiserar borde de betraktas som en resurs för en socialt hållbar utveckling i staden: kravställande och kritiska grupper signalerar ett levande och aktivt civilsamhälle som är granskande och som står upp för sina och andras rättigheter. Såväl Staden som civilsamhällets olika föreningar och grupper behöver reflektera över på vilket sätt den rollen kan komplettera ett utökat tillhandahållande av service inom den idéburna sektorn.²

Problematisering av begreppen allmännytta och allmänintresse

Om man anser att civilsamhällets uppgift som röstbärare för diskriminerade och resurssvaga grupper är viktig, behöver man problematisera förståelsen av begreppen allmännytta och allmänintresse, som används på flera ställen i förslaget till riktlinje.

Diskriminerade och resurssvaga grupper som organiserar sig betraktas tyvärr fortfarande alltför ofta som företrädare för "särintressen" och dessa gruppers rättighetsanspråk betraktas då inte heller som allmänintressen. På flera ställen i förslaget till riktlinjer står att föreningarna ska vara allmännyttiga och ett av de föreslagna kriterierna anger allmänintresse och öppenhet för alla som en grund för bidragsgivande.

Funktionsrätt Göteborg anser att det är problematiskt att riktlinjerna anger allmännytta och öppenhet för alla som norm och att avvikelserna från detta ska utgöra godtagbara undantag som ska prövas. Vi förstår att intentionerna är att föreningslivet inte ska diskriminera och exkludera, men eftersom en så stor del av civilsamhället organiserar specifika diskriminerade och resurssvaga grupper som arbetar för jämlikhet, lika rättigheter och delaktighet så bör riktlinjerna i högre utsträckning utgå från dessa föreningars förutsättningar och inte endast ange dem som undantag från regeln. Detta gäller inte minst för funktionsrättsrörelsen som ofta organiserar sig som röstbärare för diskriminerade grupper som har specifika funktionsnedsättningar eller diagnoser.

Handläggarnas normkritiska kompetens vid bedömningar

För att riktlinjen och dess kriterier ska kunna tillämpas på ett rättssäkert och transparent sätt krävs en normkritisk kompetens hos förvaltningarnas handläggare. De behöver ha en djup förståelse för civilsamhällets oberoende, dess viktiga demokratiska uppdrag och röstbärande funktion, samt en gedigen kunskap om mänskliga rättigheter, antidiskriminering och normkritik. I riktlinjerna läggs detta ansvar enbart på civilsamhället. Funktionsrätt Göteborg anser att ett stort ansvar för dessa perspektiv ligger på förvaltningarna och dess handläggare och detta bör tydligt framgå i riktlinjerna.

---

² Olofsson Gabriella och Widehammar Malin (2016), *Synvända 5, Från ett arbete för medborgarna, till ett arbete av och med medborgarna – Om behovet av civilsamhällets hela bredd i deltagandet*, s. 8

Tillit eller misstänksamhet, stöd eller kontroll?

I den socialt hållbara staden är tillit en mycket viktig faktor. Förslaget till riktlinjer har en ton som mer än att uttrycka stöd och tillit till civilsamhället uttrycker misstänksamhet och kontroll. Riktlinjernas utgångspunkt bör självklart vara att staden ska uppmuntra, stödja och underlätta civilsamhällets organisering och verksamheter. Det oberoende föreningslivets stora betydelse för en hållbar samhällsutveckling bör få ett tydligt erkännande. Detta perspektiv bör utvecklas i hela dokumentet.

Frågor om innehållet som kräver förtydligande

Olika typer av föreningsbidrag, s. 6

I texten anges att bidrag antingen kan vara generella eller selektiva, ges utifrån en fastställd nivå, eller efter prövning. FRG önskar ett förtydligande om dessa bidragstyper, då FRG inte stött på det som benämns som generella bidrag.

Handläggning av ansökan, s. 7

”När bidrag ges efter särskild prövning ska hänsyn tas till föreningens förmåga att själv finansiera verksamheten.” Vad är innebörden av denna mening? FRG vill ha ett förtydligande.

Överklagande av beslut, s. 8

”Beslut om avslag på en ansökan om bidrag eller bidragets storlek kan inte överklagas i särskild ordning.” Här vill Funktionsrätt Göteborg ställa följande fråga: Hur hanteras de fall där handläggande tjänsteperson faktiskt har begått ett misstag i handläggningen, så att beslut har fattats på faktiska felaktiga grunder? Om en sådan situation skulle uppstå bör det finnas riktlinjer för hur situationen ska hanteras.

Marknadsföring och annonsering, s 9

”Vid all annonsering och annan marknadsföring ska föreningen, genom att använda Göteborgs Stads logotyp, informera om att den får stöd från staden för det som marknadsförs.” Varför vill staden ha det på detta sätt? Vad är syftet? Skulle det inte kunna leda till otydlighet kring vem som är avsändare av vissa budskap och vem som arrangerar vissa aktiviteter? Kan det i vissa fall utgöra ett hinder för föreningslivets oberoende?

Kommentarer om föreslagna kriterier

Förslaget till riktlinjer anger åtta grundläggande kriterier för att en förening ska kunna få bidrag. Funktionsrätt Göteborg kommenterar nedan de kriterier som vi anser behöver problematiseras. Generellt kan sägas att Funktionsrätt Göteborg befarar att kriterierna, även i stadens förslag till nya riktlinjer, kommer att vara svårtolkade och lämna stort utrymme till handläggares godtycke.

Föreningen får inte ha en uppmuntrande attityd eller bedriva verksamhet som kan skapa positiva attityder till alkohol, tobak eller andra droger.

Funktionsrätt Göteborg har erfarit att detta kriterium har lett till att Qjouren Väst, med verksamhet för våldsutsatta kvinnor med erfarenhet av beroende/missbruk, tidigare inte har tilldelats bidrag. Detta kriterium ska absolut inte kunna tolkas så att föreningar som bedriver socialt arbete för personer med beroendeproblematik (och som ofta också kan ha olika typer av funktionsnedsättningar) inte ska beviljas bidrag. Om så sker är det något som är fel på kriteriet eller på handläggarnas bedömningar.

Föreningen ska ha lokal anknytning och bidraget ska komma göteborgarna till gagn.

Hur kommer detta kriterium att bedömas? Mer eller mindre strikt? Formuleringen lämnar stort utrymme till enskilda handläggares godtycke. Det kan leda till stora variationer i bedömningar.

Den verksamhet som föreningen söker bidrag för ska ha allmänintresse och vara öppen för alla om inte sakliga och godtagbara skäl finns för undantag.

Det är mycket problematiskt att normen är att alla föreningar ska vara av "allmänintresse" och "öppna för alla" och att föreningar som organiserar diskriminerade grupper ska vara undantag från regeln och prövas om de har sakliga och godtagbara skäl för undantag. Detta kriterium bör formuleras om. Den grundläggande synen på vad civilsamhället är och består av behöver ändras i riktlinjerna. Funktionsrätt Göteborg ser en stor risk för godtycklighet i handläggarnas bedömningar av vad som är sakliga och godtagbara skäl för undantag, och att föreningar som organiserar diskriminerade grupper behöver utföra extra arbete i ansökningsförfarandet för att bevisa sina sakliga och godtagbara skäl att inte vara öppna för alla. Som tidigare nämnts riskerar detta att drabba funktionsrättsrörelsens föreningar.

Svar på politikens frågor

1. Anser ni att föreslagna riktlinjer möjliggör för att föreningar på konfessionell grund ska kunna få bidrag för verksamhet som är av icke-religiös natur?

Funktionsrätt Göteborg anser att det kriterium som reglerar detta, liksom övriga kriterier, är så öppet formulerat så att det blir en bedömningsfråga för varje enskild handläggare och därmed upp till dennes godtycke. Det blir alltså svårt att förutsäga vad som kommer att räknas som religiös verksamhet eller inte. Det handlar också om gränsdragningar som kan vara svåra att göra.

2. Nuvarande förslag till skrivningar fokuserar på att ta ställning för eller emot olika värden. Hur ser ni på dessa krav?

Civilsamhällets oberoende är mycket viktigt för ett levande föreningsliv och för föreningslivets röstbärande och demokratiska roll. Det är också oerhört viktigt att civilsamhället inte betraktas som en förlängning av den kommunala förvaltningen, eller att föreningslivet förväntas gå förvaltningarnas ärenden och att vårt främsta syfte är att vara till nytta för Göteborgs Stad.

Vissa av kriterierna är så grundläggande för organiseringen av samhället att de bör kunna betraktas som självklara. Andra kriterier är problematiska och dessa har vi tagit upp ovan. Det som är oklart gällande samtliga kriterier är hur bedömningarna av kriterierna ska genomföras och hur föreningarna förväntas visa att de uppfyller kriterierna. Det kräver stor kompetens hos handläggande tjänstepersoner att utföra detta på ett rättssäkert, transparent och icke-diskriminerande sätt. Funktionsrätt

Göteborg befarar att denna kompetens i vissa fall är otillräcklig i staden och vi är därför oroad inför godtyckliga och orimliga tillämpningar av kriterierna.

3. Kan kriterierna i högre utsträckning kopplas till vilka aktiviteter eller uppmuntrande attityder som föreningarna företar sig eller ger uttryck för.

Denna fråga är svår att förstå och därför inte helt lätt att besvara. Men om bidrag till föreningslivet skulle vara kopplade till specifika aktiviteter så skulle förvaltningarnas detaljstyrning av föreningarnas verksamheter bli oerhört stor och det är absolut inte önskvärt. FRG bedömer att det också skulle innebära ett omständigt och krångligt ansökningsförfarande.

Yttrandet över remiss gällande Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället antogs av Funktionsrätt Göteborgs styrelse den 25 oktober 2018

Marianne Fagberg
Ordförande Funktionsrätt Göteborg